

NORGES HØYESTERETT

Den 14. september 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Tønnder og Endresen i

HR-2016-01924-U, (sak nr. 2016/1573), straffesak, anke over dom:

A (advokat Arne Seland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder lagmannsrettens adgang til å fremme saken i tiltaltes fravær når spørsmålet om straff skal behandles.
- (2) Ved Oslo statsadvokatembeters tiltalebeslutning 16. mars 2015 ble A og B satt under tiltale for overtredelse av straffeloven 1902 § 162 første og andre ledd, jf. femte ledd. Grunnlaget for tiltalen var at de onsdag 21. mai 2014 ca. kl. 13.00 i Skedsmo mottok og oppbevarte 57,8 kg hasj. Senere ble A satt under tiltale for overtredelse av straffeloven 1902 § 162 første ledd for to mindre narkotikaforbrytelser.
- (3) Nedre Romerike tingrett avsa 22. september 2015 dom som for A har slik domsslutning:

"A, født 00.00.1958, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og annet ledd jf femte ledd og straffeloven § 162 første ledd, sammenholdt med straffeloven §§ 61 og 63, 2. ledd, til en straff av fengsel i 4 år og 3 måneder.

A, født 00.00.1958, dømmes til å tåle inndragning av lastebil med reg.nr. 00 00000 med kran og vinsj, 3 gjødselsekker og en presenning, jf strfl § 35, 2. ledd.

Varetekt kommer til fradrag med 53 dager."
- (4) A anket over straffutmålingen til Eidsivating lagmannsrett.

- (5) Ankeforhandling ble berammet til 19. april 2016. Tiltalte, som ble innkalt til ankeforhandling ved forkynning av stevning 18. april 2016, møtte ikke.
- (6) Forsvareren begjærte saken utsatt som følge av tiltaltes fravær, og begrunnet dette med for sen innkalling av tiltalte og tiltaltes helsetilstand. Han gjorde gjeldende at tiltaltes tilstedeværelse var nødvendig for sakens opplysning.
- (7) Aktor anførte at tiltaltes tilstedeværelse ikke var nødvendig for sakens opplysning, og at saken derfor kunne fremmes i tiltaltes fravær.
- (8) Eidsivating lagmannsrett besluttet under dissens fra en av meddommerne å fremme saken i As fravær, da hans nærvær ble ansett overflødig, jf. straffeprosessloven § 336 tredje ledd, jf. § 334 første ledd annet punktum.
- (9) Eidsivating lagmannsrett avsa 19. april 2016 dom med slik domsslutning:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. Sakskostnader for lagmannsretten idømmes ikke."**
- (10) Én av meddommerne gikk inn for å skjerpe straffen til fengsel i fem år i samsvar med aktors påstand.
- (11) A har anket til Høyesterett over lagmannsrettens saksbehandling og straffutmåling. Det er anført at det var en feil ved saksbehandlingen at lagmannsretten fremmet saken i As fravær. I korte trekk er det gjort gjeldende at As forklaring var viktig for sakens opplysning. For lagmannsretten ble politibetjent Sidsel Tinjar ført som vitne, og hun fremla utskrift av kommunikasjonskontroll og spilte av deler av kommunikasjonskontrollmaterialet. Hun ble ikke ført som vitne for tingretten, og A har anført at det er i strid med retten til rettfærdig rettergang at han ikke ble gitt anledning til å kommentere de nye bevisene som påtalemyndigheten la frem for lagmannsretten. A var sykmeldt fra og med 5. april 2016 og på tidspunktet for hovedforhandling, og har opplyst at han ikke var kjent med tidspunktet for ankeforhandling før 18. april 2016. Den straff som er utmålt, er også for streng.
- (12) A har nedlagt slik påstand:
- "Eidsivating lagmannsretts dom i sak nr. : 15 – 191487 AST – ELAG oppheves.**
- Subsidiært**
- A anses på mildeste måte."**
- (13) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og har anført at lagmannsrettens saksbehandling er korrekt. Etter påtalemyndighetens syn var As tilstedeværelse under ankeforhandling ikke nødvendig, idet det var de samme faktiske forhold som ble belyst i lagmannsretten som i tingretten. Materialet fra kommunikasjonskontrollen var forsøkt avspilt for A tidligere under avhør, og var varslet som bevis under ankeforhandling. Videre vises det til at opplysningene i As legejournal ikke tilsa at han ikke kunne møte under hovedforhandling eller forklare seg for retten per telefon.
- (14) Påtalemyndigheten har nedlagt slik påstand:

"Anken tillates ikke fremmet."

- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* er kommet til at lagmannsrettens dom bør oppheves i medhold av straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (16) I tilfeller hvor det er anket over straffutmålingen skal tiltalte som hovedregel innkalles til ankeforhandlingen i lagmannsretten. Etter straffeprosessloven § 334 første ledd andre punktum kan imidlertid innkalling unnlates "hvis siktedes nærvær finnes overflødig".
- (17) I dette tilfellet ble tiltalte innkalt til ankeforhandlingen, men det lyktes ikke for politiet å forkynne innkallingen før dagen før ankeforhandlingen. Etter straffeprosessloven § 86 andre ledd har tiltalte krav på å få innkallingen forkynt minst tre dager før. Tiltalte har således ikke fått lovlig varsel. Hvorvidt ankeforhandlingen kunne fremmes i tiltaltes fravær, avhenger da av om tiltalte hadde krav på å bli innkalt til ankeforhandlingen, se straffeprosessloven § 336 tredje ledd. Dette reguleres av § 334 første ledd andre punktum. Som ovenfor nevnt, er hovedregelen etter denne bestemmelsen at tiltalte skal innkalles til behandling av anke over straffutmålingen, men at dette kan unnlates dersom tiltaltes nærvær finnes "overflødig". Om den adgang denne bestemmelsen gir til å unnlate å innkalle siktede til ankeforhandlingen, uttaler To-instansutvalget i NOU 1992: 28, side 153:
- "Når kompetansen i straffutmålingsanker er flyttet fra Høyesterett til lagmannsretten, må utgangspunktet være at siktede innkalles til å møte for lagmannsretten ved behandlingen av reaksjonsspørsmålet. Det kan likevel tenkes tilfelle der det ikke vil være noe sterkt behov for å ha siktede til stede, og det vil i noen tilfelle kunne komplisere berømmelsen av enkle straffutmålingssaker dersom siktede skal innkalles. Innkalling bør derfor kunne unnlates dersom siktedes nærvær finnes overflødig. Dersom påtalemyndigheten har anket til skjerpelse, og saken er henvist til ankeforhandling, er det imidlertid rimelig at siktede innkalles i alle tilfelle, jf SKI s 321."**
- (18) Det dreier seg her om en relativt alvorlig straffesak. Selv om påtalemyndigheten ikke hadde anket, la påtalemyndigheten for lagmannsretten ned påstand om strengere straff enn det tingretten hadde idømt. I slike tilfeller bør tiltalte innkalles til ankeforhandlingen med mindre alle relevante faktiske omstendigheter er brakt på det rene og ikke blir bestridt av tiltalte.
- (19) For lagmannsretten ble det her ført et politivitne som ikke var ført for tingretten. Hun fremla og spilte av deler av kommunikasjonsskontrollmateriale. Det var kun en av samtalene fra kommunikasjonsskontrollmaterialet som var blitt avspilt for tingretten. Selv om deler av dette materialet var blitt forsøkt avspilt for tiltalte i innledende politiavhør og materialet var blitt varslet som bevis for lagmannsretten, var det et klart behov for å gi tiltalte anledning til å få uttale seg om dette.
- (20) Ankeutvalget finner det etter dette klart at lagmannsrettens beslutning om å fremme ankeforhandlingen i tiltaltes fravær er i strid med loven. Etter straffeprosessloven § 343 andre ledd nr. 6 er dette en ubetinget opphevelsesgrunn. Lagmannsrettens dom med ankeforhandling må etter dette oppheves for så vidt gjelder A. I medhold av straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a gjøres dette av ankeutvalget.
- (21) Dommen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for så vidt gjelder A.

Bård Tønder
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Clement Endresen
(sign.)

Riktig utskrift: